

venskega naroda, odkriti iniciator političnega sodelovanja peščice reakcionarnih izdajalcev z okupatorji ter organizator denuncijantskih ter terorističnih tolup v službi okupatorja" (str. 311). Ob tem primeru avtorica znova opozori na pravno spornost odlokov SNOO z dne 16. septembra 1941 o "zaščiti slovenskega naroda in njegovega gibanja", ki so pomenili prelomnico v "državljanski vojni" v Sloveniji. Ostrino in zapletenost obdobja 1941-1942 v širšem kontekstu odnosa OF in straže obravnava tudi Vida Deželak-Barič (Osvobodilna fronta in dr. Lambert Ehrlich). V zborniku avtorica sodeluje še z enim člankom (Škof dr. Gregorij Rožman v luči partizanske propagande), ki pa se vsebinsko navezuje na lanski zbornik.

Ehrlichova osebnost, pri kateri v ospredje stopajo goreča ljubezen do Cerkve in naroda, široka razgledanost in dejavnost ter precej "težaven" karakter, upodobi France Oražem (Ehrlichova duhovna podoba). France Urbanija (Ehrlichova bibliografija) pa nam predstavi izčrpano bibliografijo.

Ehrlichov Simpozij v Rimu je po zborniku *Dr. Lambert Ehrlich, Stražar naših svetinj* (uredil dr. Rudolf Čuješ, Research Centre for Slovenian Culture, Kanada 1992) drugo obsežno delo, ki obravnava Lamberta Ehrlicha. Če je bil zbornik iz leta 1992, ki so ga napisali večinoma nekdanji stražarji, precej "hagiografske" narave, a pomemben že zato, da nam je predstavil zgodbo z druge strani, pa ta zbornik večinoma prinaša trezne in uravnotežene razprave. Obravnavana tematika je sicer zaradi ideološke obremenjenosti, številnih mitov ter historične bližine, ki se dotika ran še živečih, zelo občutljiva, a ravno zaradi tega še bolj potrebna pretresa. Le soočanje argumentov in stališč avtorjev različnih vrednostnih držav nam lahko prinaša kakovostne premike pri razumevanju tega težavnega in "polemičnega" obdobja.

V zborniku so še posebej dragoceni prispevki, ki osvetljujejo Ehrlichovo življenjsko pot pred prihodom v Ljubljano, saj nam pomagajo razumeti njegovo duhovno držo, ki se je v veliki meri oblikovala že v tistem obdobju. Tudi zaradi tega pa zelo pogrešamo osvetlitev obdobja med prvo svetovno vojno. Duhovniki kot nosilci narodnega gibanja so v izjemno zaostrenih razmerah imeli pomembno vlogo pri narodnem oziroma deklaracijskem gibanju, pa tudi specifično usodo pri preganjanju Slovencev na Koroškem. Žal v shemi tega zbornika to vprašanje ni našlo mesta. Pohvaliti pa velja tudi obširne prispevke o njegovem znanstvenem delu, ki je bilo doslej skoraj povsem neobdelano, in ovrednotenje usmeritve revije *Straža v viharju*, ki je že dolgo noben avtor, ki je o njej pisal, ni vzel v roke in se je še danes drži sloves nekakšne "profašistične" revije.

Na koncu bi opozoril še na dve stvari. Spomladi leta 2001 smo iz Argentine od g. Franca Gnidovca v Nadškofijski arhiv v Ljubljani dobili gradivo, ki je nastalo ob pripravi zbornika *Dr. Lambert Ehrlich, Stražar naših svetinj*. Dve škatli gradiva, večinoma korespondence med stražarji o življenju Lamberta Ehrlicha sta bili povsem neurejeni. Golo naključje je bilo, da smo gradivo uredili v času pred simpozijem in je bilo nato na razpolago sicer redkim raziskovalcem. Ehrlichova,

sicer skromna zapuščina, ki smo jo imeli v arhivu že prej, pa je žal ostala v precej neurejenem stanju. Druga zadeva, na katero bi rad opozoril, pa je, da smo v začetku leta 2002 iz Misijonske pisarne v Ljubljani prevzeli petnajst škatel gradiva. Polovica gradiva se nanaša prav na Ehrlicha in ponuja možnost za nadaljnje raziskave njegove akademske in misijonske dejavnosti. Vsebuje namreč zapiske ter skripta za predavanja primerjalnega veroslovja, misiologije in apologetike na Teološki fakulteti ter gradivo iz njegove misijonske dejavnosti. Navedena primera kažeta na slabo sodelovanje med institucijami, saj bi ob ustreznem obveščanju še pred začetkom simpozija lahko ustrezno uredili celotno zapuščino, dobili pa bi lahko tudi dodatno gradivo in s tem omogočili boljšo kakovost simpozija. Priložnosti za popravne izpite pa bo nedvomno še veliko.

Blaž Otrin

Milica Trebše Štolfa, LIPA PARK, St. Catharines, Ontario, Canada 1967-2002, Canada 2002

Vsaka obletnica delovanja slovenskega društva, kjer koli po svetu, je odlična priložnost za zgodovinski vpogled v preteklost, za zapisovanje spominov, pregled arhivov in objavo zbranih pričevanj in dokumentov.

Letos je v počastitev 35-letnice delovanja Slovenskega narodnega doma (SND) Lipa Park v St. Catharinesu izšla knjiga "Lipa Park, St. Catharines, Ontario, Canada 1967-2002", avtorice mag. Milice Trebše Štolfa, izvrstne poznavalke slovenskega izseljenstva v Kanadi in predsednice Združenja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. To je njena četrta publikacija o delu Slovenskih društev v Kanadi.

Tokrat nam je približala številčno najmočnejše društvo slovenskih rojakov v Kanadi SND Lipa Park, ki šteje več kot štiristo članic in članov.

Zamisel o skupnem prostoru za srečanja in ustanovitvi Slovenskega narodnega doma se je porodila že leta 1966 na seji Vzemno podpornе zveze (VPZ) Bled odsek št. 12 – Novo mesto. Od takrat je po budnike zaposlovala misel, kako in kje kupiti primerno zemljišče, na katerem bi si uredili pristni slovenski kotiček za druženja. To jim je 14. februarja 1967 tudi uspelo. *Vesetje ob pridobitvi "svojega parka" je bilo nepopisno*, je zapisala avtorica, *sejo, na kateri so pregledovali načrt za gradnjo doma, pa so imeli 16. aprila 1967 kar na parceli*. Pridne roke naših rojakov so opravile 3606 prostovoljnih delovnih ur in v slabih dveh mesecih so odprli dom, ki že 35 let družijo Slovence in njihove družine ter prijatelje.

Po začetnih težavah, predvsem finančnih, ki so jih člani reševali na različne načine, večinoma pa s svojimi lastnimi prispevki, se je za SND Lipa Park začelo *novo obdobje – nov elan*. Z leti se je seznam dejavnosti v Lipa Parku daljšal, zaradi uspešnega dela in številnih dejavnosti pa je bilo članstvo vse številčnejše. Tu ne

gre spregledati plesne in glasbene dejavnosti, družabnih večerov, športnih aktivnosti, predvsem pa pouka slovenskega jezika – vse to nam avtorica pregledno in podrobno predstavi. Da ne gre samo za veseljačenje, kaže tudi delovna vnema na volitvah izbranih odborov ter resno in odgovorno delovanje in vodenje doma. Potrditev uspešnosti društva je prišla s članstvom SND Lipa Park v Folk Arts Council v St. Catharinesu leta 1975.

V *desetletju novih dosežkov, 1981-1990*, jim je po besedah avtorice uspelo, znova s prostovoljnimi prispevki in delom, zgraditi novo dvorano, pridobiti Charter – registriran ustanovni akt kot neprofitne organizacije s svojim lastnim zemljiščem in dvorano (tak akt v Kanadi precej olajša poslovanje), ustanoviti Meddruštveni odbor za koordinacijo kulturnih dejavnosti in izmenjav, dramsko skupino ter organizirati številne prireditve. Med številnimi, ki jih je avtorica nazorno opisala, sta tudi velika humanitarna akcija zbiranja finančnih sredstev za nakup ultrazvočne naprave za Onkološki institut v Ljubljani in pomoč celjski bolnišnici za odpravo škode po poplavi. Humanitarne akcije za pomoč bolnišnicam v Sloveniji so se vrstile tudi v devetdesetih letih.

Prispevek, ki je za Slovenijo najbolj dragocen, pa je bila srčna, enotna, odmevna in tudi uspešna podpora slovenski osamosvojitvi.

Tudi v novih, za Slovence prelomnih časih, je društvo Lipa Park s svojimi člani lepo napredovalo. Vedno bolj uspešni in znani so tudi v Sloveniji, saj je dramsko skupino Lipa Parka prvič finančno podprl tudi Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu Ministrstva RS za zunanje zadeve.

V publikaciji "Lipa Park, St. Catharines, Ontario, Canada 1967-2002" so odlično usklajena pričevanja o nastanku in razvoju, na podlagi arhivskega gradiva, ki ga hrani SND, spomini članov ter slikovno gradivo. Na začetku knjige so objavljene številne čestitke ob obletnici, ki so jih izrekli visoki državniki Slovenije in Kanade ter predstavniki organizacij, ki združujejo izseljence v obeh državah. Po zgodovinskem pregledu razvoja SND Lipa Park je avtorica predstavila vse predsednike v besedi in sliki. Posebna pozornost velja tudi poglavjem *Dejavnosti* in *Dobra volja je najbolja (spomini članov)*, v katerih avtorica predstavi pomembnejše aktivnosti društva, kot so izobraževanje, gledališče, glasba in šport, ter spomine. Pečat tem poglavjem dajejo prispevki članov društva, tistih, ki so večji pisanja v slovenščini, in tistih, ki se te spretnosti pridno učijo v slovenski šoli.

Naj omenim za arhiviste in raziskovalce pomemben podatek, da je avtorica v imenu društva prinesla in predala Arhivu Republike Slovenije 2600 kopij in fotokopij arhivskega gradiva SND Lipa Park.

Neprecenljiv prispevek slovenskih rojakov v Kanadi pri ohranjanju slovenskih navad, jezika in kulture bi ostal skrit očem javnosti, zlasti v Sloveniji, če ne bi avtorica te izjemno bogate publikacije sledila svojemu raziskovalnemu duhu in razdaljam navkljub prinesla izjemen kamenček za mozaik slovenske zgodovine.

Nada Čibej

Slovensko izseljenstvo, Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice, uredila Milica Trebše Štolfa in Matjaž Klemenčič, Ljubljana 2001, 375 strani

Združenje Slovenska izseljenska matica (SIM) je praznovalo petdeset let obstoja in aktivnega delovanja na vseh področjih javnega in kulturnega življenja slovenskih izseljencev ter njihovega povezovanja z matično domovino. Kljub razburljivim trenutkom je, kot pravi Janez Rogelj, Slovenska izseljenska matica preživela, svoje delo opravila dobro in lahko z optimizmom zre v prihodnost. Ob tem častitljivem jubileju je Združenje SIM izdalo zbornik "Slovensko izseljenstvo – Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice". Glavna urednica Zbornika je mag. Milica Trebše Štolfa, odgovorni urednik pa dr. Matjaž Klemenčič. Knjiga je plod dela številnih, doma in v tujini živečih strokovnjakov in raziskovalcev, ki so svojo poklicno in osebno pot zapisali slovenskemu izseljenstvu.

Zbornik nam na 375 straneh prinaša strokovno obdelano in izjemno bogato védenje o Slovencih, ki so jih različne usode odpeljale v širni svet. Prikazuje nam najrazličnejše oblike ter dejavnosti izseljencev, zlasti tiste, ki so imele namen ohranjati slovensko narodno identiteto. Prispevki so razdeljeni v tri večje sklope, ki nas popeljejo skozi zgodovino tako slovenskih izseljencev kot tudi Slovenske izseljenske matice.

V prvem, *Splošnem delu*, nas Janez Rogelj, v prispevku "Petdeset let dela Slovenske izseljenske matice" popelje skozi celotno obdobje delovanja, razvoja in spreminjanja Matice ter nam predstavi vse njene predsednike, naloge in dejavnosti, publikacije, vse vzpone in razcvete, pa tudi burne in negotove čase. Poudariti moram, da je to prvi celostni prikaz zgodovinskega razvoja Slovenske izseljenske matice.

Dr. Matjaž Klemenčič nam osvetli "Odnos slovenskih izseljencev do stare domovine", dr. Nada Šabec pa nam v prispevku "Jezik slovenskih izseljencev" pojasni, kako se spreminja jezik, ki ga uporabljajo izseljenci na angleško govorečih območjih ter kaj pomeni *lefati, drajvati, tokati*. Sledi pregled "Književnosti slovenskih izseljencev" in "Pregled slovenskih izseljenih likovnih ustvarjalcev" spod peres dr. Janje Žitnik ter dr. Irene Mislej.

Opozorila bi na prispevek mag. Milice Trebše Štolfa, "Arhivsko gradivo je narodov spomin". Avtorica v njem poudarja, kako pomembno je arhivsko gradivo slovenskih društev in posameznikov po svetu pri ohranjanju slovenske kulturne dediščine in pri ustvarjanju slovenske zgodovine. Izhajajoč iz načela: "Kar ni zapisano, se ni zgodilo," svoje znanje že petnajst let prenaša na izseljence in jim vceplja skrb, da se zapisi o delovanju in obstoju Slovencev in slovenske besede v svetu ohranijo zanamcem.

V sklepnem delu prvega dela Zbornika so prispevki Jožeta Prešerna "Slovenske sledi v svetu", dr. Bogdana Kolarja "Mesto cerkve med Slovenci po svetu in njen prispevek za ohranjanje narodnosti", dr. Mihaela Kūzmiča "Slovenski protestanti in izseljenstvo" ter Aleksija Kalca, ki nam predstavi "Izselje-